

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τρίτο τμήμα)

της 7ης Μαρτίου 2013*

«Αίτηση αναιρέσεως — Εξωτερικές σχέσεις — Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τις αεροπορικές μεταφορές — Κανονισμός (ΕΟΚ) 2408/92 — Πρόσβαση των κοινοτικών αερομεταφορέων στις ενδοκοινοτικές αεροπορικές συνδέσεις — Άρθρα 8 και 9 — Πεδίο εφαρμογής — Άσκηση των δικαιωμάτων μεταφορών — Απόφαση 2004/12/ΕΚ — Γερμανικά μέτρα για τις προσεγγίσεις στον αερολιμένα της Ζυρίχης — Υποχρέωση αιτιολογήσεως — Απαγόρευση των διακρίσεων — Αναλογικότητα — Βάρος αποδείξεως»

Στην υπόθεση C-547/10 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 19 Νοεμβρίου 2010,

Ελβετική Συνομοσπονδία, εκπροσωπούμενη από τον S. Hirsbrunner, Rechtsanwalt,

αναιρεσείουσα,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι

η **Ευρωπαϊκή Επιτροπή**, εκπροσωπούμενη από τους T. van Rijn, K. Simonsson και K.-P. Wojcik, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής πρωτοδίκως,

υποστηριζόμενη από

την **Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας**, εκπροσωπούμενη από τον T. Henze, επικουρούμενο από τον T. Masing, Rechtsanwalt,

το **Landkreis Waldshut**, εκπροσωπούμενο από τον M. Núñez Müller, Rechtsanwalt,

παρεμβαίνοντες πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τρίτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), προεδρεύουσα τμήματος, K. Lenaerts, E. Juhász, T. von Danwitz και D. Šváby, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Jääskinen

γραμματέας: M.-A. Gaudissart, προϊστάμενος τμήματος,

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζήτησεως της 26ης Απριλίου 2012,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 13ης Σεπτεμβρίου 2012,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με την αίτησή της αναίρεσεως, η Ελβετική Συνομοσπονδία ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 9ης Σεπτεμβρίου 2010, T-319/05, Ελβετία κατά Επιτροπής (Συλλογή 2010, σ. II-4265, στο εξής: ανααιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή της περί ακυρώσεως της αποφάσεως 2004/12/EK της Επιτροπής, της 5ης Δεκεμβρίου 2003, σχετικά με διαδικασία που αφορά την εφαρμογή του άρθρου 18, παράγραφος 2, πρώτη πρόταση, της συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας στον τομέα των αεροπορικών μεταφορών και του κανονισμού (ΕΟΚ) 2408/92 του Συμβουλίου (Υπόθεση TREN/AMA/11/03 – Μέτρα της Γερμανίας για τις προσεγγίσεις στον αερολιμένα της Ζυρίχης) (ΕΕ 2004, L 4, σ. 13, στο εξής: επίδικη απόφαση).

Το νομικό πλαίσιο

Η Συμφωνία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τις αεροπορικές μεταφορές

- 2 Το άρθρο 1 της Συμφωνίας μεταξύ της Ευρωπαϊκής Κοινότητας και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας σχετικά με τις αεροπορικές μεταφορές, η οποία υπογράφηκε στις 21 Ιουνίου 1999 στο Λουξεμβούργο και εγκρίθηκε στο όνομα της Κοινότητας με την απόφαση 2002/309/EK, Ευρατόμ του Συμβουλίου και της Επιτροπής, σχετικά με τη [συμφωνία] επιστημονικής και τεχνολογικής συνεργασίας, της 4ης Απριλίου 2002, για τη σύναψη επτά συμφωνιών με την Ελβετική Συνομοσπονδία (ΕΕ L 114, σ. 1, στο εξής: Συμφωνία ΕΚ-Ελβετίας για τις αεροπορικές μεταφορές), ορίζει τα εξής:

«1. Η παρούσα Συμφωνία καθορίζει τους κανόνες για τα συμβαλλόμενα μέρη στο πεδίο της πολιτικής αεροπορίας. Οι διατάξεις της δεν θίγουν εκείνες που περιέχει η συνθήκη ΕΚ και ιδίως τις αρμοδιότητες που έχει η Κοινότητα με βάση τους κανόνες περί ανταγωνισμού και τους κανονισμούς εφαρμογής των κανόνων αυτών, καθώς και με βάση όλη τη σχετική νομοθεσία που παρατίθεται στο Παράρτημα της παρούσας Συμφωνίας.

2. Προς τον σκοπό αυτόν, οι διατάξεις που διατυπώνονται στην παρούσα Συμφωνία καθώς και στους κανονισμούς και τις οδηγίες που προσδιορίζονται στο Παράρτημα ισχύουν υπό τους όρους που ορίζονται κατωτέρω. Εφόσον οι διατάξεις αυτές είναι ταυτόσημες ουσιαστικά με αντίστοιχους κανόνες της Συνθήκης ΕΚ και με πράξεις που θεσπίστηκαν κατ' εφαρμογήν της εν λόγω Συνθήκης, ερμηνεύονται κατά την εφαρμογή και εκτέλεσή τους σύμφωνα με τις δικαστικές αποφάσεις του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων και τις αποφάσεις της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων που έχουν προηγηθεί της υπογραφής της παρούσας Συμφωνίας. Οι δικαστικές αποφάσεις και οι αποφάσεις που θα εκδίδονται μετά την υπογραφή της παρούσας Συμφωνίας θα κοινοποιούνται στην Ελβετία. Κατόπιν αιτήματος ενός των συμβαλλομένων μερών, οι συνέπειες των δικαστικών αποφάσεων και των αποφάσεων που προαναφέρθηκαν θα καθορίζονται από την Κοινή Επιτροπή προκειμένου να διασφαλίζεται η ορθή λειτουργία της παρούσας Συμφωνίας.»

- 3 Το άρθρο 2 της Συμφωνίας ΕΚ-Ελβετίας για τις αεροπορικές μεταφορές έχει ως εξής:
- «Οι διατάξεις της παρούσας Συμφωνίας και των Παραρτημάτων της ισχύουν για τις αερομεταφορές ή σε θέματα που συνδέονται άμεσα με τις αερομεταφορές, όπως αυτές αναφέρονται στο Παράρτημα της παρούσας Συμφωνίας.»
- 4 Το άρθρο 3 της Συμφωνίας αυτής προβλέπει τα εξής:
- «Στο πλαίσιο εφαρμογής της παρούσας Συμφωνίας, και με την επιφύλαξη τυχόν ειδικών διατάξεων αυτής, απαγορεύεται οιαδήποτε διάκριση λόγω ιθαγενείας.»
- 5 Το άρθρο 15, παράγραφος 1, της εν λόγω Συμφωνίας ορίζει τα εξής:
- «Με την επιφύλαξη των διατάξεων του κανονισμού (ΕΟΚ) 2408/92 του Συμβουλίου[της 23ης Ιουλίου 1992, για την πρόσβαση των κοινοτικών αερομεταφορέων σε δρομολόγια ενδοκοινοτικών αεροπορικών γραμμών (ΕΕ L 240, σ. 8)], όπως αυτός αναφέρεται στο Παράρτημα της παρούσας συμφωνίας:
- χορηγούνται δικαιώματα κυκλοφορίας στους αερομεταφορείς της Κοινότητας και της Ελβετίας μεταξύ οιαδήποτε σημείου στην Ελβετία και οιαδήποτε σημείου στην Κοινότητα,
- [...]».
- 6 Κατά το άρθρο 18 της ίδιας αυτής Συμφωνίας:
- «1. Με την επιφύλαξη της παραγράφου 2 και των διατάξεων του Κεφαλαίου 2, κάθε συμβαλλόμενο μέρος είναι υπεύθυνο στην επικράτειά του για την ορθή εφαρμογή της παρούσας Συμφωνίας και, ιδίως, για την ορθή εφαρμογή των κανονισμών και των οδηγιών που περιέχει το Παράρτημά της.
2. Στις περιπτώσεις που δύνανται να επηρεάσουν τα αεροπορικά δρομολόγια που πρόκειται να εγκριθούν βάσει του Κεφαλαίου 3 της παρούσας Συμφωνίας, τα κοινοτικά θεσμικά όργανα επωφελούνται από τις εξουσίες που τους παρέχονται με βάση τις διατάξεις των κανονισμών και των οδηγιών, η εφαρμογή των οποίων επιβεβαιώνεται ρητά στο Παράρτημα της παρούσας Συμφωνίας. Ωστόσο, στις περιπτώσεις που η [Ελβετική Συνομοσπονδία] έχει λάβει ή προτίθεται να λάβει μέτρα περιβαλλοντικής φύσεως με βάση είτε το άρθρο 8, παράγραφος 2, είτε το άρθρο 9 του κανονισμού (ΕΟΚ) 2408/92 του Συμβουλίου, η Κοινή Επιτροπή, κατόπιν αιτήματος ενός εκ των συμβαλλομένων μερών, αποφασίζει κατά πόσο τα μέτρα αυτά συμμορφώνονται με την παρούσα συμφωνία.
- [...]»
- 7 Σύμφωνα με το άρθρο 20 της Συμφωνίας ΕΚ-Ελβετίας για τις αεροπορικές μεταφορές, όλα τα θέματα που αφορούν την ισχύ αποφάσεων τις οποίες λαμβάνουν τα κοινοτικά θεσμικά όργανα βάσει των αρμοδιοτήτων που τους παρέχει η παρούσα Συμφωνία υπόκεινται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.
- 8 Το παράρτημα της εν λόγω Συμφωνίας ορίζει ιδίως ότι σε όλες τις περιπτώσεις που στις πράξεις στις οποίες αναφέρεται το εν λόγω παράρτημα γίνεται μνεία των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας ή της απαιτήσεως να υπάρχει κάποιος σύνδεσμος με αυτά, η μνεία θεωρείται, για τους σκοπούς της Συμφωνίας, ότι καλύπτει και την Ελβετική Συνομοσπονδία ή την απαίτηση υπάρξεως ίδιου συνδέσμου με αυτήν.
- 9 Το παράρτημα αυτό αφορά ιδίως τον κανονισμό 2408/92.

Ο κανονισμός 2408/92

10 Το άρθρο 2 του κανονισμού 2408/92 έχει ως εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού νοούνται ως:

[...]

στ) δικαίωμα μεταφορών: το δικαίωμα ενός αερομεταφορέα να μεταφέρει επιβάτες, φορτίο ή/και ταχυδρομείο σε αεροπορική γραμμή που συνδέει δύο κοινοτικούς αερολιμένες,

[...].»

11 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού ορίζει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη του παρόντος κανονισμού, το(α) ενδιαφερόμενο(α) κράτος(η) μέλος(η) επιτρέπει(ουν) στους κοινοτικούς αερομεταφορείς να ασκούν δικαιώματα μεταφορών σε ενδοκοινοτικά δρομολόγια.»

12 Κατά το άρθρο 8, παράγραφοι 1 έως 3, του εν λόγω κανονισμού:

«1. Ο παρών κανονισμός δεν θίγει το δικαίωμα κάθε κράτους μέλους να ρυθμίζει, αδιακρίτως εθνικότητας ή ταυτότητας του αερομεταφορέα, την κατανομή της κυκλοφορίας μεταξύ των αερολιμένων ενός και του αυτού συστήματος αερολιμένων.

2. Η άσκηση των δικαιωμάτων μεταφορών υπόκειται σε δημοσιευμένους κοινοτικούς, εθνικούς, περιφερειακούς ή τοπικούς λειτουργικούς κανόνες όσον αφορά την ασφάλεια, την προστασία του περιβάλλοντος και την κατανομή του διαθέσιμου χρόνου χρήσης αερολιμένα.

3. Ύστερα από αίτηση κράτους μέλους ή με δική της πρωτοβουλία, η Επιτροπή εξετάζει την εφαρμογή των παραγράφων 1 και 2 και αποφασίζει, εντός μηνός από την ημερομηνία παραλαβής της αίτησης και αφού ζητήσει τη γνώμη της επιτροπής του άρθρου 11 κατά πόσο το κράτος μέλος μπορεί να εξακολουθήσει να εφαρμόζει το μέτρο. Η Επιτροπή ανακοινώνει την απόφασή της στο Συμβούλιο και στα κράτη μέλη.»

13 Το άρθρο 9 του ίδιου κανονισμού προβλέπει τα εξής:

«1. Όταν υπάρχουν σοβαρά προβλήματα συμφόρησης ή/και περιβάλλοντος, το υπεύθυνο κράτος μέλος μπορεί, υπό την επιφύλαξη αυτού του άρθρου, να επιβάλλει όρους, να περιορίζει ή να αρνείται την άσκηση μεταφορικών δικαιωμάτων, ιδίως όταν άλλα μεταφορικά μέσα μπορούν να προσφέρουν ικανοποιητικό επίπεδο υπηρεσιών.

2. Τα μέτρα που λαμβάνουν τα κράτη μέλη σύμφωνα με την παράγραφο 1 πρέπει:

— να μην εισάγουν διακρίσεις λόγω εθνικότητας ή ταυτότητας των αερομεταφορέων,

— να έχουν περιορισμένη περίοδο ισχύος, όχι μεγαλύτερη από τρία έτη, μετά την οποία θα επανεξετάζονται,

— να μη θίγουν άνευ λόγου τους στόχους του παρόντος κανονισμού,

— να μην προκαλούν αδικαιολόγητες στρεβλώσεις ανταγωνισμού μεταξύ των αερομεταφορέων,

— να είναι περιοριστικές μόνο στο βαθμό που απαιτείται για την επίλυση των προβλημάτων.

3. Αν κράτος μέλος θεωρήσει ότι επιβάλλεται η λήψη μέτρων σύμφωνα με την παράγραφο 1, ενημερώνει σχετικά τα υπόλοιπα κράτη μέλη και την Επιτροπή τουλάχιστον τρεις μήνες πριν από την έναρξη ισχύος του μέτρου, το οποίο πρέπει να είναι δεόντως αιτιολογημένο. Το μέτρο εφαρμόζεται εκτός εάν εντός μηνός από την παραπάνω ενημέρωση κάποιο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος εκφράσει αντιρρήσεις, ή εάν η Επιτροπή αποφασίσει να το εξετάσει περαιτέρω σύμφωνα με την παράγραφο 4.

4. Κατόπιν αιτήματος κράτους μέλους ή με δική της πρωτοβουλία, η Επιτροπή εξετάζει τα μέτρα σύμφωνα με την παράγραφο 1. Όταν η Επιτροπή, μετά την πάροδο μηνός από την ενημέρωσή της σύμφωνα με την παράγραφο 3, αναλαμβάνει την εξέταση του μέτρου, δηλώνει ταυτόχρονα αν το μέτρο μπορεί να εφαρμοστεί, εν όλω ή εν μέρει, κατά τη διάρκεια της εξέτασης, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη το ενδεχόμενο μη αναστρέψιμων αποτελεσμάτων. Αφού ζητήσει τη γνώμη της επιτροπής του άρθρου 11, η Επιτροπή αποφασίζει, εντός μηνός από την παραλαβή όλων των απαραίτητων στοιχείων, αν το μέτρο είναι κατάλληλο και σύμφωνο προς τον παρόντα κανονισμό και δεν αντιβαίνει, με οποιονδήποτε τρόπο, στις διατάξεις της κοινοτικής νομοθεσίας. Η Επιτροπή ανακοινώνει την απόφασή της στο Συμβούλιο και στα κράτη μέλη. Ενόσω εκκρεμεί η απόφασή της, η Επιτροπή μπορεί να αποφασίσει τη λήψη προσωρινών μέτρων όπως π.χ. την ολική ή μερική αναστολή του μέτρου, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη το ενδεχόμενο μη αναστρέψιμων αποτελεσμάτων.

[...]»

Το ιστορικό της διαφοράς

- 14 Ο αερολιμένας της Ζυρίχης βρίσκεται στο Kloten (Ελβετία), βορειοανατολικά της πόλης της Ζυρίχης και σε απόσταση περίπου 15 χλμ. νοτιοανατολικά της μεθόριου μεταξύ Ελβετίας και Γερμανίας. Διαθέτει τρεις διαδρόμους, ήτοι τον δυτικό-ανατολικό (10/28), τον βόρειο-νότιο (16/34), ο οποίος διασχίζει τον δυτικό-ανατολικό διάδρομο, και τον βορειοανατολικό-νοτιοανατολικό (14/32), που είναι ανεξάρτητος των δύο άλλων. Οι περισσότερες απογειώσεις κατά τη διάρκεια της ημέρας πραγματοποιούνται από τον δυτικό-ανατολικό διάδρομο με κατεύθυνση προς τα δυτικά, ενώ τις πολύ πρωινές ώρες και αργά το βράδυ χρησιμοποιείται, ως επί το πλείστον, για τις απογειώσεις ο βόρειο-νότιος διάδρομος με κατεύθυνση προς Βορρά. Για τις αφίξεις αεροσκαφών που προσεγγίζουν από βορειοανατολικά χρησιμοποιείται κυρίως ο βορειοανατολικό-νοτιοανατολικός διάδρομος. Λόγω της γεωγραφικής εγγύτητας με τη γερμανική μεθόριο, όλα τα αεροσκάφη που προσεγγίζουν τη Ζυρίχη προερχόμενα από Βορρά ή από βορειοδυτικά διέρχονται, κατ' ανάγκην, από τον γερμανικό εναέριο χώρο κατά την προσγείωσή τους.
- 15 Η χρήση του γερμανικού εναερίου χώρου για την προσέγγιση στον αερολιμένα της Ζυρίχης και την αναχώρηση από αυτόν ρυθμιζόταν από τη διμερή συμφωνία μεταξύ της Ελβετικής Συνομοσπονδίας και της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας της 17ης Σεπτεμβρίου 1984, την οποία έλυσε η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας στις 22 Μαρτίου 2000, και με ισχύ από 31ης Μαΐου 2001, λόγω προβλημάτων που ανέκυψαν κατά την εφαρμογή της.
- 16 Στις 18 Οκτωβρίου 2001 η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και η Ελβετική Συνομοσπονδία υπέγραψαν νέα συμφωνία, η οποία δεν επικυρώθηκε.
- 17 Στις 15 Ιανουαρίου 2003 η ομοσπονδιακή υπηρεσία πολιτικής αεροπορίας της Γερμανίας εξέδωσε τον 213ο κανονισμό εφαρμογής των γερμανικών ρυθμίσεων περί εναέριας κυκλοφορίας, με τον οποίο καθορίστηκαν διαδικασίες προσγειώσεως και απογειώσεως για τον αερολιμένα της Ζυρίχης. Ο κανονισμός αυτός προέβλεπε ορισμένους περιορισμούς στην προσέγγιση του αερολιμένα της Ζυρίχης από 18ης Ιανουαρίου 2003.

- 18 Στις 4 Απριλίου 2003 η ομοσπονδιακή υπηρεσία πολιτικής αεροπορίας της Γερμανίας εξέδωσε τον πρώτο τροποποιητικό κανονισμό του εν λόγω 213ου κανονισμού εφαρμογής (στο εξής: 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε). Η τροποποίηση αυτή τέθηκε σε ισχύ στις 17 Απριλίου 2003.
- 19 Σκοπός των μέτρων που προέβλεπε ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, ήταν, κατ' ουσία, να αποτρέπεται, υπό κανονικές καιρικές συνθήκες, η πτήση σε χαμηλό ύψος επάνω από το γερμανικό έδαφος κοντά στην ελβετική μεθόριο μεταξύ των ωρών 21:00 και 7:00 τις εργάσιμες ημέρες και μεταξύ των ωρών 20:00 και 9:00 τα Σαββατοκύριακα και τις αργίες, προκειμένου να μειωθεί ο θόρυβος στον οποίο εκτίθεται ο τοπικός πληθυσμός. Ως εκ τούτου, κατέστησαν αδύνατες, κατά τις ώρες αυτές, οι δύο προσεγγίσεις προσγειώσεως από Βορρά τις οποίες χρησιμοποιούσαν κατεξοχήν στο παρελθόν τα αεροσκάφη που προσγειώνονται στον αερολιμένα της Ζυρίχης.
- 20 Ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, περιελάμβανε εξάλλου δύο ακόμη μέτρα που είχαν ως σκοπό τη μείωση των οχλήσεων από τον θόρυβο στις περιοχές πλησίον των συνόρων Γερμανίας και Ελβετίας.
- 21 Πρώτον, όσον αφορά την προσέγγιση του αερολιμένα εξ ανατολών, το άρθρο 2, παράγραφος 6, δεύτερο εδάφιο, του 213ου κανονισμού εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, έθετε ορισμένα ελάχιστα όρια όσον αφορά το ύψος πτήσεως κατά τις προαναφερθείσες ώρες.
- 22 Δεύτερον, το άρθρο 3 του 213ου κανονισμού εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, προέβλεπε ότι η απογείωση με κατεύθυνση προς Βορρά έπρεπε να πραγματοποιείται κατά τέτοιον τρόπο ώστε να τηρούνται, κατά την είσοδο στο γερμανικό έδαφος, διαφορετικά ελάχιστα όρια ως προς το ύψος της πτήσεως, ανάλογα με τη στιγμή της απογειώσεως. Επομένως, αν το αεροσκάφος απογειωνόταν κατά τις ως άνω ώρες, θα έπρεπε να αλλάξει πορεία πριν τη μεθόριο, ώστε να εισέλθει στο γερμανικό έδαφος μόνον αφότου θα είχε ανέλθει στο απαιτούμενο ελάχιστο ύψος.
- 23 Στις 10 Ιουνίου 2003 η Ελβετική Συνομοσπονδία υπέβαλε καταγγελία ενώπιον της Επιτροπής καλώντας την να λάβει απόφαση με την οποία:
- θα απαγορεύει στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να συνεχίσει να εφαρμόζει τον 213ο κανονισμό εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε,
 - θα υποχρεώνει την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να αναστείλει την εφαρμογή του 213ου κανονισμού εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, έως ότου αποφανθεί η Επιτροπή.
- 24 Στις 20 Ιουνίου 2003 η Επιτροπή κάλεσε τις γερμανικές αρχές να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους επί της εν λόγω καταγγελίας.
- 25 Με έγγραφο της ίδιας ημέρας, η Επιτροπή ζήτησε από τις ελβετικές αρχές να παράσχουν συμπληρωματικές πληροφορίες.
- 26 Στις 26 Ιουνίου 2003 οι γερμανικές και οι ελβετικές αρχές συνήψαν συμφωνία επί διαφόρων ζητημάτων σχετικών με την εφαρμογή του 213ου κανονισμού εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε.
- 27 Στις 27 Ιουνίου 2003 οι ελβετικές αρχές κοινοποίησαν στην Επιτροπή τη συμφωνία αυτή, διευκρινίζοντας ωστόσο ότι δεν είχε καμία συνέπεια ως προς την καταγγελία της.
- 28 Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας κοινοποίησε την εν λόγω συμφωνία και στην Επιτροπή, με έγγραφο που της απέστειλε στις 30 Ιουνίου 2003, επισημαίνοντας ότι από τη συμφωνία αυτή συνήγαγε το συμπέρασμα ότι η καταγγελία κατέστη άνευ περιεχομένου και ότι ανέμενε πλέον από την Επιτροπή να θέσει τέρμα στην κινηθείσα διαδικασία.

- 29 Κατόπιν της ανταλλαγής σειράς εγγράφων μεταξύ των ελβετικών και των γερμανικών αρχών, η Επιτροπή απηύθυνε στις 14 Οκτωβρίου 2003 ανακοίνωση αιτιάσεων στις εν λόγω αρχές, με την οποία τις κάλεσε να υποβάλουν τις παρατηρήσεις τους.
- 30 Η μεν Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας υπέβαλε τις παρατηρήσεις της στις 20 Οκτωβρίου 2003, η δε Ελβετική Συνομοσπονδία στις 21 Οκτωβρίου 2003.
- 31 Στις 27 Οκτωβρίου 2003 η Επιτροπή κοινοποίησε με έγγραφό της ένα σχέδιο αποφάσεως επί του οποίου η Ελβετική Συνομοσπονδία είχε τη δυνατότητα να αναπτύξει τις παρατηρήσεις της κατά τη συνεδρίαση της συμβουλευτικής επιτροπής «Πρόσβαση στην αγορά (αεροπορικές μεταφορές)» της 4ης Νοεμβρίου 2003.
- 32 Στις 5 Δεκεμβρίου 2003 η Επιτροπή εξέδωσε την επίδικη απόφαση.
- 33 Κατά το άρθρο 1 της αποφάσεως αυτής, η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας μπορεί να συνεχίσει να εφαρμόζει τον 213ο κανονισμό εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε.
- 34 Βάσει του άρθρου της 2, η εν λόγω απόφαση απευθύνεται στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας.

Η ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασία και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 35 Με δικόγραφο που κατατέθηκε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 13 Φεβρουαρίου 2004, η Ελβετική Συνομοσπονδία άσκησε την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως.
- 36 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 21ης Ιουλίου 2004, επετράπη στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας να παρέμβει υπέρ της Επιτροπής.
- 37 Με διάταξη της 14ης Ιουλίου 2005, C-70/04, Ελβετία κατά Επιτροπής, το Δικαστήριο ανέπεμψε την υπόθεση ενώπιον του Πρωτοδικείου [νυν Γενικού Δικαστηρίου].
- 38 Με διάταξη της 7ης Ιουλίου 2006, T-319/05, Ελβετία κατά Επιτροπής (Συλλογή 2006, σ. II-2073), το τότε Πρωτοδικείο δέχθηκε το αίτημα του Landkreis Waldshut να παρέμβει υπέρ της Επιτροπής.
- 39 Η επ' ακροατηρίου συζήτηση διεξήχθη στις 9 Σεπτεμβρίου 2009.
- 40 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή της Ελβετικής Συνομοσπονδίας χωρίς να αποφανθεί επί του παραδεκτού της. Το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, μεταξύ άλλων, ότι δεν μπορεί να προσαφθεί στην Επιτροπή, πρώτον, η διαπίστωσή της ότι τα μέτρα που προβλέπει ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, δεν ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 9, παράγραφος 1, του κανονισμού 2408/92, δεύτερον, το γεγονός ότι δεν έλαβε υπόψη τα δικαιώματα του φορέα εκμεταλλεύσεως του αερολιμένα της Ζυρίχης και των περιοίκων του αερολιμένα αυτού κατά την εξέταση των οικείων μέτρων, υπό το πρίσμα της Συμφωνίας ΕΚ-Ελβετίας για τις αεροπορικές μεταφορές και βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 3, του κανονισμού αυτού, και, τρίτον, η διαπίστωσή της ότι τα μέτρα αυτά τηρούσαν τις αρχές της ίσης μεταχειρίσεως και της αναλογικότητας.

Αιτήματα των διαδίκων

- 41 Με την αίτησή της αναιρέσεως, η Ελβετική Συνομοσπονδία ζητεί από το Δικαστήριο:
- να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση,

- να ακυρώσει την επίδικη απόφαση και, σύμφωνα με το άρθρο 122, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα, περιλαμβανομένων των εξόδων της πρωτοβάθμιας διαδικασίας,
 - επικουρικώς, να αναπέμψει την υπόθεση στο Γενικό Δικαστήριο προκειμένου αυτού να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.
- 42 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:
- να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και
 - να καταδικάσει την Ελβετική Συνομοσπονδία στα δικαστικά έξοδα.
- 43 Η Γερμανική Κυβέρνηση ζητεί από το Δικαστήριο:
- να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και
 - να καταδικάσει την Ελβετική Συνομοσπονδία στα δικαστικά έξοδα.
- 44 Το Landkreis Waldshut ζητεί από το Δικαστήριο:
- να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως,
 - να εμμένει στο πρωτοδίκως προβληθέν αίτημά του περί απορρίψεως της προσφυγής,
 - επικουρικώς, να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και να απορρίψει ως απαράδεκτη την προσφυγή της Ελβετικής Συνομοσπονδίας,
 - να καταδικάσει την Ελβετική Συνομοσπονδία στα δικαστικά έξοδα, περιλαμβανομένων των σχετικών με την πρωτοβάθμια διαδικασία και των εξωδικαστικών εξόδων του Landkreis Waldshut.

Επί της ανταναιρέσεως

- 45 Με την αντανείρεσή του, το Landkreis Waldshut υποστηρίζει ότι η προσφυγή ακυρώσεως που άσκησε η Ελβετική Συνομοσπονδία έπρεπε να είχε απορριφθεί ως απαράδεκτη από το Γενικό Δικαστήριο.
- 46 Κατά το Landkreis Waldshut, η Ελβετική Συνομοσπονδία δεν μπορεί να εξομοιωθεί με κράτος μέλος και η επίδικη απόφαση δεν την αφορά ατομικά, κατά την έννοια του άρθρου 263, τέταρτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.
- 47 Εν προκειμένω, το Δικαστήριο κρίνει αναγκαίο να αποφανθεί, καταρχάς, επί της ουσίας της υπό κρίση υποθέσεως (απόφαση της 23ης Οκτωβρίου 2007, C-273/04, Πολωνία κατά Συμβουλίου, Συλλογή 2007, σ. I-8925, σκέψη 33).

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

- 48 Προς στήριξη της αιτήσεως της αναιρέσεως, η Ελβετική Συνομοσπονδία προβάλλει έξι λόγους, οι οποίοι αντλούνται από παράβαση των άρθρων 9, παράγραφος 1, και 8, παράγραφος 3, του κανονισμού 2408/92, από παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, από παραβίαση των αρχών της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, της ίσης μεταχειρίσεως και της αναλογικότητας, καθώς και από παράβαση των κανόνων κατανομής του βάρους αποδείξεως.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 49 Με τον πρώτο της λόγο αναιρέσεως, η Ελβετική Συνομοσπονδία υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε και εφάρμοσε εσφαλμένα κατά νόμο το άρθρο 9, παράγραφος 1, του κανονισμού 2408/92, κρίνοντας, με τις σκέψεις 74 έως 91 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η εν λόγω διάταξη δεν είχε εφαρμογή στα μέτρα που προβλέπει ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε.
- 50 Συγκεκριμένα, κατά την Ελβετική Συνομοσπονδία, το άρθρο αυτό δεν αφορά μόνον τυπικές απαγορεύσεις της ασκήσεως δικαιωμάτων μεταφορών, αλλά και, εναλλακτικώς, ουσιαστικούς περιορισμούς ή απαγορεύσεις, έστω και μερικούς, ήτοι μέτρα που έχουν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της ασκήσεως των δικαιωμάτων αυτών.
- 51 Συναφώς, η Ελβετική Συνομοσπονδία εκτιμά ότι το άρθρο 9, παράγραφος 1, του κανονισμού 2408/92 εφαρμόζεται στα μέτρα που προβλέπει ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, καθόσον τα μέτρα αυτά περιορίζουν σαφώς την άσκηση δικαιωμάτων μεταφορών προς και από τον αερολιμένα της Ζυρίχης και εξαρτούν την εφαρμογή αυτή από προϋποθέσεις, ήτοι από την τήρηση των εν λόγω περιορισμών, οι οποίοι έχουν ως συνέχεια να καθίσταται αδύνατη η προσέγγιση του αερολιμένα αυτού από Βορρά κατά τις ώρες απαγορεύσεως πτήσεων σε χαμηλό ύψος.
- 52 Ως εκ τούτου, κατά την Ελβετική Συνομοσπονδία, τα μέτρα αυτά αποτελούν, τουλάχιστον από ουσιαστικής απόψεως, μια υπό όρους ή μερική απαγόρευση της ασκήσεως των δικαιωμάτων μεταφορών στην οποία έχει εφαρμογή το άρθρο 9, παράγραφος 1, του κανονισμού 2408/92.
- 53 Η Επιτροπή, η Γερμανική Κυβέρνηση και το Landkreis Waldshut αμφισβητούν την επιχειρηματολογία της Ελβετικής Συνομοσπονδίας.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 54 Υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 2, του κανονισμού 2408/92, η άσκηση των δικαιωμάτων μεταφορών υπόκειται σε δημοσιευμένους κοινοτικούς, εθνικούς, περιφερειακούς ή τοπικούς λειτουργικούς κανόνες όσον αφορά την ασφάλεια, την προστασία του περιβάλλοντος και την κατανομή του διαθέσιμου χρόνου χρήσεως αερολιμένα.
- 55 Όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 75, 76 και 80 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το άρθρο 9 του κανονισμού αυτού αφορά μια πιο συγκεκριμένη κατηγορία λειτουργικών κανόνων που διέπουν την άσκηση των δικαιωμάτων μεταφορών, ήτοι, σύμφωνα με την παράγραφο 1 του άρθρου αυτού, τους λειτουργικούς κανόνες οι οποίοι εξαρτούν από όρους, περιορίζουν ή απαγορεύουν την άσκηση τέτοιων δικαιωμάτων.
- 56 Συναφώς, διαπιστώνεται ότι, με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο ουδόλως περιορίσε τη δυνατότητα εφαρμογής του εν λόγω άρθρου 9 σε μέτρα τυπικής απαγορεύσεως της ασκήσεως δικαιωμάτων μεταφορών, αλλά έκρινε, με τις σκέψεις 75 και 88 της αποφάσεως αυτής, ότι τα μέτρα που αφορά το ίδιο αυτό άρθρο 9 περιλαμβάνουν κατ' ουσίαν απαγόρευση, έστω υπό όρους ή μερική, της εν λόγω ασκήσεως.
- 57 Στο πλαίσιο αυτό, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο διευκρίνισε, με τη σκέψη 89 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το να απαιτεί ένα κράτος μέλος την τήρηση των δημοσιευμένων εθνικών, περιφερειακών ή τοπικών του λειτουργικών κανόνων που αφορούν, μεταξύ άλλων, την προστασία του περιβάλλοντος δεν ισοδυναμεί με επιβολή προϋποθέσεως, κατά την έννοια του άρθρου 9, παράγραφος 1, του εν λόγω κανονισμού, για την άσκηση των εν λόγω δικαιωμάτων.

- 58 Στην περίπτωση αυτή, η διάταξη του άρθρου 8, παράγραφος 2, του κανονισμού 2408/92 δεν θα είχε κανένα απολύτως νόημα.
- 59 Ως εκ τούτου, η περιλαμβανόμενη στις σκέψεις 75 και 88 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου σχετικά με το περιεχόμενο των μέτρων που αφορά το άρθρο 9 του εν λόγω κανονισμού δεν πάσχει πλάνη περί το δίκαιο.
- 60 Συγκεκριμένα, όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο με τις σκέψεις 86 και 87 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, από τον συνδυασμό των αιτιολογικών σκέψεων 1 έως 6 και 44 της επίδικης αποφάσεως προκύπτει ότι τα μέτρα που προβλέπει ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, δεν συνεπάγονται, κατά τον χρόνο εφαρμογής τους, κάποια έστω υπό όρους ή μερική απαγόρευση διελεύσεως από τον εθνικό εναέριο χώρο των πτήσεων από και προς τον αερολιμένα της Ζυρίχης, αλλά απλή τροποποίηση της πορείας τους κατόπιν της απογείωσης από τον εν λόγω αερολιμένα ή πριν από την προσγείωση σε αυτόν.
- 61 Πράγματι, όπως τονίζει το Γενικό Δικαστήριο με την εν λόγω σκέψη 87, τα μέτρα αυτά απλώς και μόνον διασφαλίζουν, κατ' ουσίαν, ότι κατά τον χρόνο εφαρμογής τους δεν πραγματοποιούνται πτήσεις σε χαμηλό ύψος επάνω από το τμήμα της γερμανικής επικράτειας που βρίσκεται πλησίον της ελβετικής μεθόριου, ενώ η πτήση επάνω από την ίδια περιοχή αλλά σε μεγαλύτερο ύψος εξακολουθεί να είναι δυνατή.
- 62 Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας ότι τα μέτρα αυτά δεν ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 9, παράγραφος 1, του κανονισμού 2408/92.
- 63 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο πρώτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 64 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, η Ελβετική Συνομοσπονδία υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο, κρίνοντας, με σκέψη 84 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η επίδικη απόφαση ήταν αρκούντως αιτιολογημένη όσον αφορά τη μη δυνατότητα εφαρμογής του άρθρου 9 του κανονισμού 2408/92 στα μέτρα που προβλέπει ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, καθώς και λαμβάνοντας υπόψη το αίτημα αντικαταστάσεως του σκεπτικού που υπέβαλε η Επιτροπή κατά την πρωτοβάθμια διαδικασία, ερμήνευσε εσφαλμένα κατά νόμο την υποχρέωση αιτιολογήσεως του άρθρου 296 ΣΛΕΕ.
- 65 Κατά την Ελβετική Συνομοσπονδία, ελλείπει αιτιολογίας αφορώσας τον αποκλεισμό των εν λόγω μέτρων από το πεδίο εφαρμογής του άρθρου 9, παράγραφος 1, του κανονισμού 2408/92, η επίδικη απόφαση θα έπρεπε να είχε ακυρωθεί λόγω παραβάσεως ουσιώδους τύπου.
- 66 Η Επιτροπή, η Γερμανική Κυβέρνηση και το Landkreis Waldshut αμφισβητούν την επιχειρηματολογία της Ελβετικής Συνομοσπονδίας.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 67 Υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, η επιβαλλόμενη από το άρθρο 296 ΣΛΕΕ αιτιολογία πρέπει να είναι προσαρμοσμένη στη φύση της οικείας πράξεως και πρέπει να διαφαίνεται από αυτήν, κατά τρόπο σαφή και μη διφορούμενο, η συλλογιστική του θεσμικού οργάνου που εκδίδει την πράξη, ούτως ώστε οι ενδιαφερόμενοι να γνωρίζουν τους λόγους που δικαιολογούν τη λήψη του μέτρου και το αρμόδιο δικαιοδοτικό όργανο να μπορεί να ασκεί τον έλεγχο του (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις

της 6ης Μαρτίου 2003, C-41/00 P, Interporc κατά Επιτροπής, Συλλογή 2003, σ. I-2125, σκέψη 55, και της 29ης Σεπτεμβρίου 2011, C-521/09 P, Elf Aquitaine κατά Επιτροπής, Συλλογή 2011, σ. I-8947, σκέψη 147).

68. Εν προκειμένω, διαπιστώνεται ότι η Ελβετική Συνομοσπονδία δεν εξηγεί την εκτίμησή της ότι η προβαλλόμενη ανεπαρκής αιτιολογία της επίδικης αποφάσεως την εμπόδισε να αντιληφθεί τους λόγους που δικαιολογούν την έκδοσή της και να προβάλει λυσιτελώς τα δικαιώματά της.
69. Περαιτέρω, από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προκύπτει σαφώς ότι το Γενικό Δικαστήριο μπόρεσε, βάσει της συλλογιστικής που εφάρμοσε η Επιτροπή στην επίδικη απόφαση, να ασκήσει τον έλεγχό του.
70. Εξάλλου, όπως διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο, από τις αιτιολογικές σκέψεις 1 έως 6, 32 και 44 της επίδικης αποφάσεως προκύπτει σαφώς και άνευ αμφισβησίας ότι η εκτίμηση της Επιτροπής ότι τα μέτρα που προβλέπει ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, δεν ενέπιπταν στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 9 του κανονισμού 2408/92 στηρίχθηκε στο ότι τα μέτρα αυτά, αφενός, δεν είχαν κοινοποιηθεί κατ' εφαρμογή της παραγράφου 3 του εν λόγω άρθρου 9 και, αφετέρου, δεν συνεπάγονταν, κατά τη διάρκεια της περιόδου εφαρμογής τους, απαγόρευση ασκήσεως των δικαιωμάτων μεταφορών, αλλά απλή τροποποίηση της πορείας τους κατόπιν της απογειώσεως από τον εν λόγω αερολιμένα ή πριν από την προσγείωση σε αυτόν.
71. Όσον αφορά την προβαλλόμενη αντικατάσταση του σκεπτικού της επίδικης αποφάσεως από την Επιτροπή κατά την ένδικη διαδικασία, αρκεί η διαπίστωση ότι, ενώ από την απόφαση αυτή διαφαίνονται σαφώς οι λόγοι για τους οποίους η Επιτροπή έκρινε ότι το άρθρο 9 του κανονισμού 2408/92 δεν είχε εφαρμογή στα μέτρα που προβλέπει ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, η Ελβετική Συνομοσπονδία δεν διευκρινίζει ούτε σε τι συνίσταται η νέα αιτιολογία που παρέσχε η Επιτροπή στο πλαίσιο της ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασίας, ούτε σε ποιο βαθμό η αιτιολογία αυτή υποκαθιστά το σκεπτικό της εν λόγω αποφάσεως.
72. Ως εκ τούτου, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι η επίδικη απόφαση ήταν αρκούντως αιτιολογημένη.
73. Κατά συνέπεια, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

74. Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, η Ελβετική Συνομοσπονδία προβάλλει εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή κατά νόμο του άρθρου 8, παράγραφος 3, του κανονισμού 2408/92, για τον λόγο ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν έλαβε υπόψη, με τις σκέψεις 118 έως 132 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τα δικαιώματα του φορέα εκμεταλλεύσεως του αερολιμένα της Ζυρίχης, καθώς και των περιοίκων, και δεν εξακρίβωσε δεόντως, με τις σκέψεις 193 έως 199 της αποφάσεως αυτής, τη συμβατότητα των εν λόγω μέτρων με την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, καθώς και με τις συνυφασμένες με την ελευθερία αυτή αρχές της αναλογικότητας και της τηρήσεως των θεμελιωδών δικαιωμάτων.
75. Η Ελβετική Συνομοσπονδία υποστηρίζει ότι η συνεκτίμηση των δικαιωμάτων αυτού του φορέα εκμεταλλεύσεως και των εν λόγω περιοίκων αναπόφευκτα οδήγησε το Γενικό Δικαστήριο στη διαπίστωση του δυσανάλογου χαρακτήρα των μέτρων που προβλέπει ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, καθόσον τα μέτρα αυτά υποχρεώνουν τον εν λόγω φορέα εκμεταλλεύσεως να προβεί σε δαπανηρή αναδιοργάνωση του λειτουργικού συστήματός του και αυξάνουν σε σημαντικό βαθμό τις ενοχλήσεις από τον θόρυβο που προκαλούν τα αεροσκάφη για τους περιοίκους του αερολιμένα της Ζυρίχης εντός της ελβετικής επικράτειας.

- 76 Συνεπώς, τα μέτρα αυτά δεν καθιστούν δυνατή την εκπλήρωση του σκοπού που επιδιώκουν, ήτοι της μείωσης των ενοχλήσεων από τον θόρυβο που προκαλούν τα αεροσκάφη, και εισάγουν δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγένειας ασυμβίβαστη με το άρθρο 3 της Συμφωνίας ΕΚ-Ελβετίας για τις αεροπορικές μεταφορές.
- 77 Η Επιτροπή, η Γερμανική Κυβέρνηση και το Landkreis Waldshut αμφισβητούν την επιχειρηματολογία της Ελβετικής Συνομοσπονδίας.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 78 Καταρχάς, πρέπει να υπομνησθεί ότι η Συμφωνία ΕΚ-Ελβετίας για τις αεροπορικές μεταφορές εντάσσεται στο πλαίσιο μιας σειράς επτά τομεακών συμφωνιών μεταξύ των ίδιων συμβαλλομένων που υπεγράφησαν στις 21 Ιουνίου 1999, κατόπιν της αρνήσεως προσχωρήσεως της Ελβετικής Συνομοσπονδίας, στις 6 Δεκεμβρίου 1992, στη Συμφωνία για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, της 2ας Μαΐου 1992 (ΕΕ 1994, L 1, σ. 3), και ότι με την άρνησή της η χώρα αυτή δεν δέχθηκε το σχέδιο δημιουργίας ενός ενοποιημένου οικονομικού συνόλου με ενιαία αγορά, στηριζόμενου σε κοινούς μεταξύ των μελών του κανόνες, αλλά προέκρινε τη λύση των διμερών συμφωνιών, σε συγκεκριμένους τομείς, με την Ευρωπαϊκή Ένωση και τα κράτη μέλη της (βλ., επ' αυτού, αποφάσεις της 12ης Νοεμβρίου 2009, C-351/08, Grimme, Συλλογή 2009, σ. I-10777, σκέψεις 26 και 27, καθώς και της 11ης Φεβρουαρίου 2010, C-541/08, Fokus Invest, Συλλογή 2010, σ. I-1025, σκέψη 27).
- 79 Ως εκ τούτου, η Ελβετική Συνομοσπονδία δεν προσχώρησε στην εσωτερική αγορά της Ένωσης, η οποία σκοπεύει στην άρση όλων των εμποδίων για τη δημιουργία χώρου απολύτως ελεύθερης κυκλοφορίας, ανάλογου με αυτόν μιας εθνικής αγοράς, ο οποίος συνεπάγεται, μεταξύ άλλων, την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Grimme, σκέψη 27, καθώς και απόφαση της 15ης Ιουλίου 2010, C-70/09, Hengartner και Gasser, Συλλογή 2010, σ. I-7233, σκέψη 41).
- 80 Επομένως, η ερμηνεία που έχει δοθεί στις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης που αφορούν την εν λόγω εσωτερική αγορά δεν μπορεί να ακολουθείται άνευ ετέρου στην περίπτωση της Συμφωνίας ΕΚ-Ελβετίας για τις αεροπορικές μεταφορές, εκτός αν υφίστανται ρητές προς τούτο διατάξεις της ίδιας της Συμφωνίας (βλ., επ' αυτού, προαναφερθείσες αποφάσεις Grimme, σκέψη 29, Fokus Invest, σκέψη 28, καθώς και Hengartner και Gasser, σκέψη 42).
- 81 Διαπιστώνεται ότι η Συμφωνία ΕΚ-Ελβετίας για τις αεροπορικές μεταφορές δεν περιλαμβάνει καμία ειδική διάταξη βάσει της οποίας να μπορούν οι οικείοι αερομεταφορείς να επωφεληθούν των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης περί ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Ως εκ τούτου, η ερμηνεία που δόθηκε στις εν λόγω διατάξεις δεν μπορεί να ισχύει και για την εν λόγω συμφωνία.
- 82 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεδομένου ότι η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών δεν έχει εφαρμογή στο πλαίσιο της Συμφωνίας ΕΚ-Ελβετίας για τις αεροπορικές μεταφορές, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε, με τις σκέψεις 193 έως 198 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, με την επίδικη απόφαση, η Επιτροπή δεν παραβίασε την αρχή της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών.
- 83 Το ίδιο ισχύει όσον αφορά την προβαλλόμενη από την Ελβετική Συνομοσπονδία παραβίαση των αρχών της αναλογικότητας και της τηρήσεως των θεμελιωδών δικαιωμάτων, οι οποίες είναι συνυφασμένες με την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών.
- 84 Εξάλλου, το Γενικό Δικαστήριο, κρίνοντας ότι η Επιτροπή δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο όταν αποφάσισε να μη λάβει υπόψη κατά την εξέταση, βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 3, του κανονισμού 2408/92, των μέτρων που προβλέπει ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, τυχόν δικαιώματα του φορέα εκμεταλλεύσεως του αερολιμένα της Ζυρίχης και των περιοίκων του εν λόγω αερολιμένα, το Γενικό Δικαστήριο ερμήνευσε και εφάρμοσε ορθώς τη διάταξη αυτή.

- 85 Υπενθυμίζεται, συναφώς, ότι, σύμφωνα με το άρθρο 15, παράγραφος 1, της Συμφωνίας ΕΚ-Ελβετίας για τις αεροπορικές μεταφορές, χορηγούνται στους αερομεταφορείς της Ένωσης και της Ελβετικής Συνομοσπονδίας δικαιώματα μεταφορών από οποιοδήποτε σημείο της Ελβετίας προς οποιοδήποτε σημείο της Ένωσης και αντιστρόφως με την επιφύλαξη της τηρήσεως του κανονισμού 2408/92.
- 86 Όπως προκύπτει, μεταξύ άλλων, από τα άρθρα 2, στοιχείο στ', και 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 2408/92, ο τελευταίος αυτός κανονισμός διέπει τη χορήγηση και την άσκηση των δικαιωμάτων μεταφορών των αερομεταφορέων.
- 87 Στο πλαίσιο αυτό, το άρθρο 8, παράγραφος 2, του ίδιου κανονισμού εξαρτά την άσκηση των εν λόγω δικαιωμάτων από την τήρηση των κανόνων εκμεταλλεύσεως, ιδίως δε των δημοσιευμένων εθνικών, περιφερειακών ή τοπικών κανόνων όσον αφορά την ασφάλεια, την προστασία του περιβάλλοντος και την κατανομή του διαθέσιμου χρόνου χρήσης αερολιμένα. Συνεπώς, η εξέταση η οποία προβλέπεται στην παράγραφο 3 του εν λόγω άρθρου 8, που αφορά την εφαρμογή των παραγράφων 1 και 2 του εν λόγω άρθρου, αφορά μόνον τις προϋποθέσεις ασκήσεως των ίδιων αυτών δικαιωμάτων στις οικείες αεροπορικές συνδέσεις, λαμβανομένης υπόψη της εφαρμογής των εν λόγω κανόνων ή μέτρων που αφορά η παράγραφος 1.
- 88 Συνεπώς, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι τυχόν δικαιώματα των φορέων εκμεταλλεύσεως αερολιμένων ή των περιοίκων των εν λόγω αερολιμένων δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη κατά την εξέταση που προβλέπει το άρθρο 8, παράγραφος 3, του κανονισμού 2408/92.
- 89 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του τετάρτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 90 Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, η Ελβετική Συνομοσπονδία προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο πλάνη περί το δίκαιο κατά το μέτρο που δεν διαπίστωσε, με τις σκέψεις 133 έως 192 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.
- 91 Καταρχάς, η Ελβετική Συνομοσπονδία εκτιμά ότι το Γενικό Δικαστήριο, μη λαμβάνοντας υπόψη, στο πλαίσιο της εξετάσεως της συμβατότητας των μέτρων που προβλέπει ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, με την αρχή απαγορεύσεως των διακρίσεων κατά το άρθρο 3 της Συμφωνίας ΕΚ-Ελβετίας για τις αεροπορικές μεταφορές, τα δικαιώματα του φορέα εκμεταλλεύσεως του αερολιμένα της Ζυρίχης και των περιοίκων του αερολιμένα αυτού, το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή της εν λόγω διατάξεως.
- 92 Ακολούθως, η Ελβετική Συνομοσπονδία προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο, με τις σκέψεις 146 έως 153 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, στο πλαίσιο της εξετάσεως του δικαιολογημένου και ανάλογου χαρακτήρα των μέτρων που προβλέπει ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, αναγνώρισε ότι ο τουριστικός χαρακτήρας της ζώνης που αφορούν τα μέτρα αυτά και η έλλειψη αρμόδιας αρχής της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας στον αερολιμένα της Ζυρίχης αποτελούσαν αντικειμενικά στοιχεία τα οποία δικαιολογούν τα εν λόγω μέτρα.
- 93 Συγκεκριμένα, αφενός, κρίνοντας ότι η Ελβετική Συνομοσπονδία δεν είχε αμφισβητήσει την εγγύτητα του αερολιμένα της Ζυρίχης με τουριστική ζώνη, το Γενικό Δικαστήριο παραμόρφωσε το περιεχόμενο του επιχειρήματός της ότι η εν λόγω ζώνη δεν ήταν «σημαντική» και δεν «χαρακτηριζόταν από εξαιρετική τουριστική δραστηριότητα». Εν πάση περιπτώσει, οικονομικοί λόγοι δεν μπορούν να δικαιολογήσουν τη δυσμενή διάκριση που απορρέει από τα εν λόγω μέτρα.

- 94 Αφετέρου, η αναγνώριση της ελλείψεως δικαιοδοσίας των γερμανικών αρχών στο αεροδρόμιο της Ζυρίχης ως αντικειμενικό στοιχείο που δικαιολογεί τα μέτρα που προβλέπει ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, εμποδίζει την παρέμβαση της Επιτροπής.
- 95 Στο πλαίσιο αυτό, η Ελβετική Συνομοσπονδία εκτιμά ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 149 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο αρνήθηκε να εξετάσει τα εν λόγω μέτρα υπό το πρίσμα της αναγκαιότητάς τους.
- 96 Τέλος, η Ελβετική Συνομοσπονδία υποστηρίζει ότι οι διαπιστώσεις στις οποίες προέβη το Γενικό Δικαστήριο με τη σκέψη 156 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης πάσχουν πλάνη περί το δίκαιο για τον λόγο ότι απορρέουν από παραμόρφωση του περιεχομένου των αποδεικτικών στοιχείων, από ανεπαρκή αποσαφήνιση των πραγματικών περιστατικών, καθώς και από παραβίαση των ορίων της εξουσίας ελέγχου που διαθέτει, προσβολή του δικαιώματος ακροάσεως και παράβαση της υποχρέωσης αιτιολογήσεως.
- 97 Η Επιτροπή, η Γερμανική Κυβέρνηση και το Landkreis Waldshut αμφισβητούν την επιχειρηματολογία της Ελβετικής Συνομοσπονδίας.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 98 Όσον αφορά, πρώτον, την πλάνη περί το δίκαιο στην οποία υπέπεσε, κατά την Ελβετική Συνομοσπονδία, το Γενικό Δικαστήριο κρίνοντας ότι δεν συνέτρεχε λόγος συνεκτιμήσεως, κατά την εξέταση της συμβατότητας των μέτρων που προβλέπει ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, με την αρχή της απαγορεύσεως των διακρίσεων κατά το άρθρο 3 της Συμφωνίας ΕΚ-Ελβετίας για τις αεροπορικές μεταφορές, των δικαιωμάτων του φορέα εκμεταλλεύσεως του αερολιμένα της Ζυρίχης και των περιοίκων του εν λόγω αερολιμένα, αρκεί να υπομνησθεί ότι, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 84 έως 88 της παρούσας απόφασης, η συμφωνία αυτή και ο κανονισμός 2408/92 δεν προβλέπουν τη συνεκτίμηση των εν λόγω δικαιωμάτων, αλλά αφορούν μόνον την εκ μέρους των αερομεταφορέων άσκηση των δικαιωμάτων μεταφορών.
- 99 Πρέπει εξάλλου να υπομνησθεί ότι, κατά το άρθρο 256, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ και το άρθρο 58, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου, η αίτηση αναιρέσεως αφορά μόνο νομικά ζητήματα. Το Γενικό Δικαστήριο είναι ως εκ τούτου αποκλειστικώς αρμόδιο για τη διαπίστωση και την εκτίμηση των σχετικών πραγματικών περιστατικών, καθώς και για την εκτίμηση των αποδεικτικών στοιχείων. Η εκτίμηση των εν λόγω πραγματικών περιστατικών και αποδεικτικών στοιχείων δεν είναι, υπό την επιφύλαξη της περιπτώσεως παραμορφώσεως του περιεχομένου τους, νομικό ζήτημα υποκείμενο, υπό την έννοια αυτή, στον αναιρετικό έλεγχο του Δικαστηρίου (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 18ης Ιουλίου 2006, C-214/05 P, Rossi κατά ΓΕΕΑ, Συλλογή 2006, σ. I-7057, σκέψη 26, της 18ης Δεκεμβρίου 2008, C-16/06 P, Les Éditions Albert René κατά ΓΕΕΑ, Συλλογή 2008, σ. I-10053, σκέψη 68, και της 2ας Σεπτεμβρίου 2010, C-254/09 P, Calvin Klein Trademark Trust κατά ΓΕΕΑ, Συλλογή 2010, σ. I-7989, σκέψη 49).
- 100 Μια τέτοια παραμόρφωση πρέπει να προκύπτει προδήλως από τα στοιχεία της δικογραφίας, χωρίς να χρειάζεται να πραγματοποιηθεί νέα εκτίμηση επί των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων (βλ., μεταξύ άλλων, προαναφερθείσα απόφαση Les Éditions Albert René κατά ΓΕΕΑ, σκέψη 69, απόφαση της 3ης Σεπτεμβρίου 2009, C-535/06 P, Moser Baer India κατά Συμβουλίου, Συλλογή 2009, σ. I-7051, σκέψη 33, και προαναφερθείσα απόφαση Calvin Klein Trademark Trust κατά ΓΕΕΑ, σκέψη 50).
- 101 Όσον αφορά τον τουριστικό χαρακτήρα της ζώνης την οποία αφορούν τα μέτρα που προβλέπει ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, διαπιστώνεται ότι, μολονότι η Ελβετική Συνομοσπονδία προβάλλει παραμόρφωση του περιεχομένου των πραγματικών περιστατικών εκ

μέρους του Γενικού Δικαστηρίου, περιορίζεται στην αμφισβήτηση της εκ μέρους του εκτιμήσεως των πραγματικών περιστατικών, χωρίς να παρέχει συγκεκριμένα στοιχεία ικανά να αποδείξουν την ύπαρξη της εν λόγω παραμορφώσεως.

- 102 Εν πάση περιπτώσει, επισημαίνεται ότι το Γενικό Δικαστήριο, διαπιστώνοντας την εγγύτητα του αερολιμένα της Ζυρίχης με τουριστική ζώνη, δεν χαρακτήρισε τη ζώνη αυτή ως «σημαντική» ούτε έκρινε ότι χαρακτηριζόταν «από εξαιρετική τουριστική δραστηριότητα».
- 103 Επιπλέον, τα μέτρα που προβλέπει ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, δεν στηρίζονται σε αμιγώς οικονομικούς λόγους, αλλά σε εκτιμήσεις αφορώσες την προστασία των προσώπων και του περιβάλλοντος, καθόσον ο σκοπός τους είναι η μείωση των ενοχλήσεων από θορύβους προερχόμενους από αεροσκάφη στο μέρος του γερμανικού εδάφους στο οποίο ισχύουν τα εν λόγω μέτρα.
- 104 Όσον αφορά την έλλειψη δικαιοδοσίας της Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας της Γερμανίας στον αερολιμένα της Ζυρίχης, αρκεί η διαπίστωση ότι αποτελεί αδιαμφισβήτητο αντικειμενικό στοιχείο, η αναγνώριση του οποίου δεν εμπόδισε την Επιτροπή να προβεί, βάσει του άρθρου 8, παράγραφος 3, του κανονισμού 2408/92, στην εξέταση των εν λόγω μέτρων.
- 105 Ως προς το επιχείρημα της Ελβετικής Συνομοσπονδίας περί της προβαλλόμενης αρνήσεως του Γενικού Δικαστηρίου να εξετάσει την αναγκαιότητα των μέτρων που προβλέπει ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, πρέπει να τονιστεί ότι το επιχείρημα αυτό αντλείται από προδήλως εσφαλμένη ερμηνεία της σκέψεως 149 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η οποία πρέπει να εκτιμηθεί εντός του πλαισίου στο οποίο εντάσσεται (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 12ης Νοεμβρίου 1996, C-294/95 P, Ojha κατά Επιτροπής, Συλλογή 1996, σ. I-5863, σκέψεις 48 και 49). Συγκεκριμένα, το Γενικό Δικαστήριο απλώς διαπίστωσε, με την εν λόγω σκέψη 149, ότι οι γερμανικές αρχές ήταν σε θέση να θεσπίσουν τέτοια μέτρα. Ωστόσο, από τις σκέψεις 154 επ. της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως προκύπτει ότι, με την εκτίμηση αυτή, το Γενικό Δικαστήριο ουδόλως σκοπούσε στον περιορισμό της εξουσίας του ελέγχου της αναλογικότητας των εν λόγω μέτρων. Ειδικότερα, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε, με τις σκέψεις 163 επ. της αποφάσεως αυτής, με ακρίβεια και λεπτομέρεια το ζήτημα αν υφίσταντο λιγότερο επαχθή μέτρα τα οποία θα παρείχαν στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας τη δυνατότητα να επιτύχει τον σκοπό που επιδιώκουν οι διατάξεις του 213ου κανονισμού εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε.
- 106 Τέλος, οι διαπιστώσεις του Γενικού Δικαστηρίου που περιλαμβάνονται στη σκέψη 156 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως αφορούν την εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου και ως εκ τούτου, όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 99 της παρούσας αποφάσεως, δεν μπορούν, με την επιφύλαξη της περιπτώσεως παραμορφώσεως του περιεχομένου τους, να αποτελέσουν αντικείμενο ελέγχου του Δικαστηρίου στο πλαίσιο αναιρέσεως.
- 107 Η Ελβετική Συνομοσπονδία δεν παρέχει συγκεκριμένα στοιχεία ικανά να αποδείξουν παραμόρφωση του περιεχομένου των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων και, κατά τα λοιπά, η ενδεχόμενη αυτή παραμόρφωση δεν απορρέει από τα στοιχεία της δικογραφίας που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο. Ομοίως, δεν προκύπτει ότι οι εν λόγω διαπιστώσεις προέκυψαν κατόπιν ανεπαρκούς αποσαφήνισης των πραγματικών περιστατικών ή κατόπιν παραβάσεως, εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου, των ορίων της εξουσίας του ελέγχου, του δικαιώματος ακροάσεως και της υποχρέωσής αιτιολογήσεως.
- 108 Επιπλέον, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ρητώς, με τη σκέψη 157 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τους λόγους για τους οποίους έκρινε ότι οι ενοχλήσεις από τον προκληθέντα θόρυβο είναι αρκούντως σημαντικές ώστε να δικαιολογούν τη λήψη μέτρων όπως τα προβλεπόμενα από τον 213ο κανονισμό εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε.

109 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του πέμπτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 110 Με τον πέμπτο λόγο αναιρέσεως, η Ελβετική Συνομοσπονδία προβάλλει αυθαίρετη ερμηνεία των κανόνων περί κατανομής του βάρους αποδείξεως, καθώς και του καθήκοντος συνεργασίας και της υποχρέωσης αιτιολογήσεως για τον λόγο ότι, με τη σκέψη 158 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο της προσάπτει ότι δεν διευκρίνισε τα κατώτατα όρια ύψους πτήσεως που θα μπορούσαν να προβλεφθούν χωρίς να αυξηθεί ο βαθμός ενοχλήσεων από τον θόρυβο στη ζώνη του γερμανικού εδάφους την οποία αφορούν τα μέτρα που προβλέπει ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε.
- 111 Συγκεκριμένα, κατά την Ελβετική Συνομοσπονδία, το Γενικό Δικαστήριο απαιτεί αποδείξεις τις οποίες της είναι αδύνατο να παράσχει, ενώ το βάρος αποδείξεως της αναγκαιότητας των οικείων μέτρων φέρει το όργανο που τα θέσπισε.
- 112 Η Επιτροπή, η Γερμανική Κυβέρνηση και το Landkreis Waldshut αμφισβητούν την επιχειρηματολογία της Ελβετικής Συνομοσπονδίας.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 113 Η απλή επίκληση από την Ελβετική Συνομοσπονδία αυθαίρετης ερμηνείας των κανόνων περί του βάρους αποδείξεως δεν αρκεί για να ανατρέψει την εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου που περιλαμβάνεται στη σκέψη 158 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.
- 114 Πράγματι, στο μέτρο που η επίδικη απόφαση και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση περιέχουν λεπτομερή ανάλυση της αιτιολογήσεως και της αναλογικότητας των μέτρων που προβλέπει ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, στην Ελβετική Συνομοσπονδία απόκειται να αποδείξει με συγκεκριμένο τρόπο τα επιχειρήματα που, κατά την άποψή της, θέτουν εν αμφιβόλω τη σχετική ανάλυση.
- 115 Συναφώς, ορθώς το Γενικό Δικαστήριο έκρινε ότι το επιχείρημα της Ελβετικής Συνομοσπονδίας ότι ορισμένα κατώτατα όρια ύψους πτήσεως που προβλέπονται βάσει του 213ου κανονισμού εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, είναι υπερβολικά υψηλά και ο καθορισμός κατώτερων ορίων δεν επηρεάζει τον βαθμό ενοχλήσεως από τον θόρυβο των αεροσκαφών στη ζώνη την οποία αφορούν τα οικεία μέτρα είναι ανεπαρκές αν το οικείο κράτος μέλος, για να αποδείξει το επιχείρημα αυτό, δεν διευκρινίζει τα κατώτατα όρια που καθορίστηκαν επ' αυτού.
- 116 Κατά συνέπεια, ο πέμπτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί του έκτου λόγου αναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 117 Με τον έκτο λόγο της αναιρέσεως, η Ελβετική Συνομοσπονδία προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, στο μέτρο που απέκλεισε την ύπαρξη λιγότερο περιοριστικών μέτρων από εκείνα που προβλέπει ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, με την

αιτιολογία ότι η Ελβετική Συνομοσπονδία δεν επικαλέστηκε κάποια προηγούμενη περίπτωση καθορισμού ανωτάτου ορίου θορύβου μόνο για ορισμένες ώρες της ημέρας ή για ορισμένες ημέρες της εβδομάδας.

- 118 Πράγματι, αυτή η εκτίμηση του Γενικού Δικαστηρίου, που περιλαμβάνεται στη σκέψη 171 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, αντιφάσκει προδήλως προς τη σκέψη 105 της ίδιας απόφασης με την οποία, αντιθέτως, η Ελβετική Συνομοσπονδία αναφέρθηκε ρητώς στην περίπτωση στην οποία επιβλήθηκε ανώτατο όριο θορύβου κατά τις νυχτερινές ώρες, από το καλοκαίρι του 2002, για τον αερολιμένα της Φρανκφούρτης-επί-του-Μάιν.
- 119 Η Επιτροπή, η Γερμανική Κυβέρνηση και το Landkreis Waldshut αμφισβητούν την επιχειρηματολογία της Ελβετικής Συνομοσπονδίας.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 120 Πρέπει να επισημανθεί ότι, με τον έκτο λόγο αναιρέσεως, η Ελβετική Συνομοσπονδία περιορίζεται στην αμφισβήτηση της εκτιμήσεως του Γενικού Δικαστηρίου που περιλαμβάνεται στη σκέψη 171 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, κατά την οποία το κράτος αυτό δεν επικαλέστηκε καμία προηγούμενη περίπτωση σχετική με καθορισμό ανωτάτου ορίου θορύβου μόνο για ορισμένες ώρες της ημέρας ή για ορισμένες ημέρες της εβδομάδας που να λειτούργησε ικανοποιητικώς στην πράξη.
- 121 Αντίθετως προς όσα υποστηρίζει η Ελβετική Συνομοσπονδία, αυτή η εκτίμηση δεν είναι προδήλως αντίθετη προς τη σκέψη 105 της απόφασης αυτής, καθόσον, με την τελευταία αυτή σκέψη, το Γενικό Δικαστήριο επισημαίνει απλώς ότι το εν λόγω κράτος μέλος αναφέρθηκε ρητώς στην περίπτωση στην οποία επιβλήθηκε ανώτατο όριο θορύβου κατά τις νυχτερινές ώρες, από το καλοκαίρι του 2002, για τον αερολιμένα της Φρανκφούρτης-επί-του-Μάιν, χωρίς να διευκρινίσει αν η κατάσταση αυτή λειτούργησε ικανοποιητικώς στην πράξη.
- 122 Εν πάση περιπτώσει, διαπιστώνεται ότι, με τις σκέψεις 171 επ. της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, το Γενικό Δικαστήριο στηρίχθηκε σε διάφορους λόγους για να καταλήξει στο συμπέρασμα ότι δεν είναι δυσανάλογα τα μέτρα που προβλέπει ο 213ος κανονισμός εφαρμογής, όπως τροποποιήθηκε, και ότι καθένας από τους λόγους αυτούς μπορεί αυτοτελώς να δικαιολογήσει το εν λόγω συμπέρασμα.
- 123 Επομένως, ακόμη και αν ο έκτος λόγος αναιρέσεως κριθεί βάσιμος, δεν αρκεί για να θίξει το κύρος της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης και πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής, καθόσον το ως άνω συμπέρασμα εξακολουθεί να συνάγεται βάσει άλλων λόγων (βλ., επ' αυτού, αποφάσεις της 26ης Απριλίου 2007, C-412/05 P, Alcon κατά ΓΕΕΑ, Συλλογή 2007, σ. I-3569, σκέψη 41, και της 19ης Απριλίου 2012, C-221/10 P, Artego dan κατά Επιτροπής, σκέψη 110).
- 124 Κατά συνέπεια, ο έκτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως αλυσιτελής.
- 125 Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι κανένας από τους λόγους αναιρέσεως δεν κρίνεται βάσιμος, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 126 Κατά το άρθρο 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, όταν η αίτηση αναιρέσεως απορρίπτεται ως αβάσιμη ή όταν γίνεται δεκτή και το Δικαστήριο κρίνει το ίδιο οριστικά τη διαφορά, αποφαινεται και επί των εξόδων. Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού αυτού, το οποίο εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του ίδιου Κανονισμού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επειδή η Επιτροπή ζήτησε να καταδικαστεί η Ελβετική Συνομοσπονδία στα δικαστικά έξοδα, η δε τελευταία ηττήθηκε, πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

¹²⁷ Το άρθρο 184, παράγραφος 4, δεύτερη περίοδος, του Κανονισμού Διαδικασίας προβλέπει ότι, όταν ένας παρεμβαίνων πρωτοδίκως μετέχει στην αναιρετική διαδικασία, το Δικαστήριο μπορεί να αποφασίσει ότι φέρει τα δικαστικά έξοδά του. Σύμφωνα με τη διάταξη αυτή, πρέπει να κριθεί ότι η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και το Landkreis Waldshut φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τρίτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.
- 2) Η Ελβετική Συνομοσπονδία φέρει, πέραν των δικών της δικαστικών εξόδων, και το σύνολο των δικαστικών εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή τόσο πρωτοδίκως όσο και στο πλαίσιο της αναιρετικής διαδικασίας.
- 3) Η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και το Landkreis Waldshut φέρουν τα δικαστικά έξοδά τους.

(υπογραφές)